

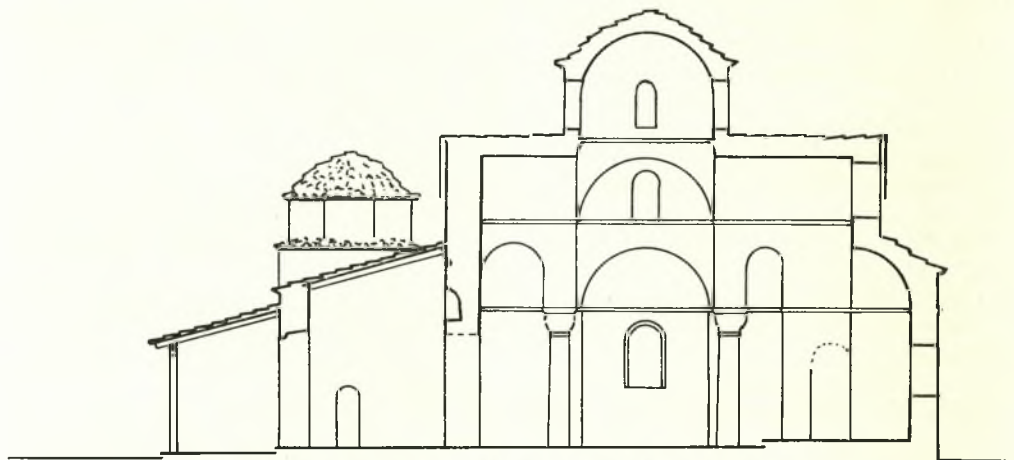
## ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ

### 1. Μονή Ἀγάθωνος

Εἰς τὴν ἔκθεσιν περὶ τῶν βυζαντινῶν καὶ μεσαιωνικῶν μνημείων τοῦ Νομοῦ Φθιώτιδος, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὸ ΑΔ 19 (1964) : Χρονικά, σ. 226 κ.έ. περιεγράφησαν αἱ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο γινόμεναι ἐργασίαι διὰ τὴν ἀποκατάστασιν εἰς

λύτως ἐξηκριβωμένον, διότι μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐπιχρισμάτων ἐκ τῶν ἐπιφανειῶν τῶν τοίχων ἀπεκαλύφθησαν ἐπὶ μὲν τοῦ δυτικοῦ τοίχου τοῦ κυρίως ναοῦ αἱ ὀπαι πακτώσεως τῶν ξυλίνων δοκῶν τῆς προηγουμένης στέγης, ἐπὶ δὲ τῶν πρὸς τὸν νάρθηκα πλαγίων τοίχων τῶν δύο δυτικῶν παρεκκλησιῶν τὰ ἴχνη τῆς «ρύσεως» ταύτης.

Ἡ σύνθεσις τῆς στέγης ἔχει ὡς ἑξῆς: ἕξ ξύλινοι δοκοί, τετραγώνου διατομῆς (0,20 x 0,20 μ.) ἐπ' αὐτῶν, βαίνουσαι σταυροειδῶς, ὀκτῶ δοκίδες



Σχέδ. 1. Κατὰ μῆκος τομὴ Καθολικοῦ Μονῆς Ἀγάθωνος

τὴν ἀρχικὴν του μορφήν τοῦ ναοῦ τῆς παρὰ τὴν Ὑπάτην Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἀγάθωνος.

Ὑπενθυμίζεται ἐδῶ, ὅτι τότε: ἀφηρέθησαν αἱ μεταγενέστεραι δικλινεῖς στέγαι, αἱ ὁποῖαι ἀπέκρυπτον τὰ μέρη τῆς ἀνωδομίας τοῦ ναοῦ· τὰ μέρη ταῦτα, δηλαδὴ ὁ κεντρικὸς τροῦλλος, αἱ κεραῖαι καὶ οἱ τέσσαρες τροῦλλίσκοι τῶν γωνιαίων παρεκκλησιῶν, ἀποκατεστάθησαν εἰς τὴν ἀρχικὴν των μορφήν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀποκαλυφθέντων αὐθεντικῶν στοιχείων· ἀφηρέθησαν τὰ ἐπιχρίσματα, τὰ ὁποῖα ἐκάλυπτον ὄλας τὰς ἐπιφανείας τῶν τοίχων καὶ, τέλος, ἀφηρέθη ὁ πρό τινων δεκαετιῶν προστεθεὶς ἐξωνάρθηξ μετὰ τὴν πομπῶδη πρόσοψιν (βλ. ΑΔ ἔ. ἀ. Πίν. 272 - 276).

Ἀπέμενον ἔκτοτε διὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ναοῦ: ἡ στέγασις τοῦ νάρθηκος μετὰ τῶν δύο δυτικῶν παρεκκλησιῶν, ἡ κατασκευὴ προστώφου κατὰ μῆκος τοῦ δυτικοῦ τοίχου καὶ ἡ τοποθέτησις ὑαλοστασιῶν εἰς τὰ παράθυρα.

Τὸ πρῶτον τῶν θεμάτων τούτων ἐλύθη διὰ τῆς κατασκευῆς μονοκλινοῦς ξυλίνης στέγης μετὰ ἐπικάλυψιν κεράμων, εἰς τὴν ἴδιαν θέσιν ὅπου ἦτο καὶ ἡ ἀρχικὴ (Πί ν. 364 α). Τοῦτο εἶναι ἀπο-

(0,06 x 0,06 μ.), ἐπ' αὐτῶν σανίδες (0,026 μ.), εἶτα πισσόχαρτον, εἶτα πλεκτόν σύρμα καὶ ἐπ' αὐτοῦ αἱ κέραμοι.

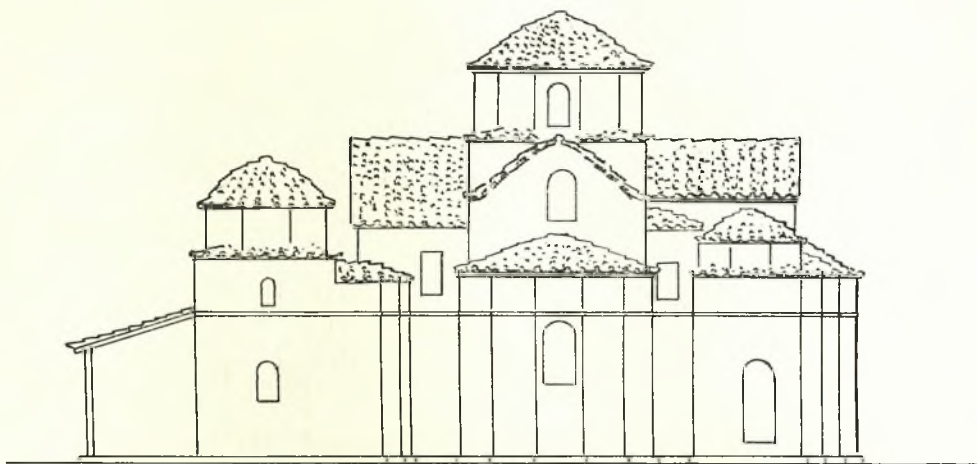
Τὸ θέμα τοῦ προστώφου ἐλύθη διὰ τῆς κατασκευῆς μονοκλινοῦς ξυλίνης στέγης, στηριχθείσης ἐπὶ ἕξ ξυλίνων στύλων (ὕψους 2,70 μ.), τετραγώνου διατομῆς (0,155 x 0,155 μ.), ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐτοποθετήθησαν «φουρούσια», μήκους 0,60 μ., καὶ ἐπ' αὐτῶν συνεχῆς ἐπιστύλιον (Πί ν. 364 β). Τὸ ὕψος τοῦ προστώφου τὸ ἔδωκαν ὀπαι, ἀποκαλυφθεῖσαι, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν κονιαμάτων, ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ ἐξωτερικοῦ τοίχου τοῦ νάρθηκος καὶ τῶν δύο παρεκκλησιῶν (Πί ν. 364 α). Ἐκ τῶν ὀπῶν τούτων ἄλλαι μὲν εἶναι παλαιαί, ἐντὸς τῶν ὁποίων προσηρμόζοντο αἱ δοκίδες τοῦ πρώτου προστώφου, ἄλλαι δὲ κατασκευάσθησαν μεταγενεστέρως πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ πατώματος τοῦ σκευοφυλακίου.

Τὰ Σχέδ. 1-3 δεικνύουν τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἔλαβε τελικῶς ὁ ναός, μετὰ τὴν κατασκευὴν τῆς στέγης τοῦ νάρθηκος καὶ τοῦ προστώφου.

Τέλος, κατασκευάσθησαν καὶ ἐτοποθετήθησαν εἰς τὰ παράθυρα τοῦ ναοῦ σιδηρὰ ὑαλοστάσια,

είς σχέδια ὁμοία μὲ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὰ διασωθέντα παλαιότερα τοιαῦτα (Πί ν. 364 β). Κατὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην, ἐτεχίσθησαν δύο παράθυρα, ἀνοιγέντα πρὸ τινων ἐτῶν, εἰς τὸ ἄνω

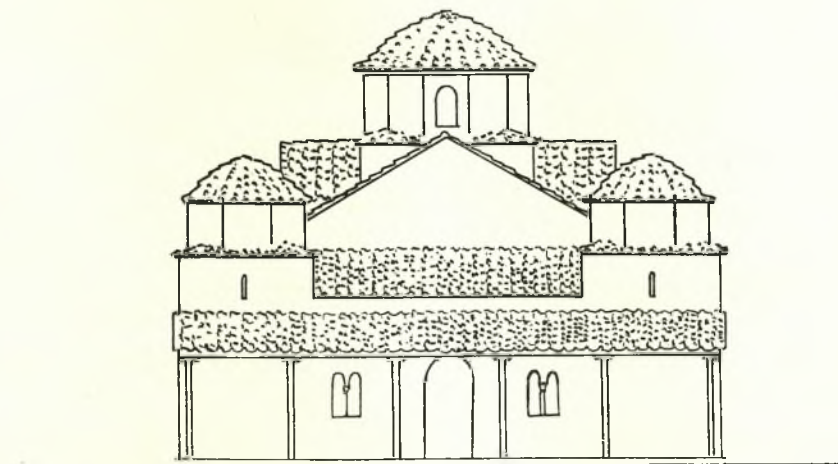
ρέθη τὸ ὑπόστρωμα τοῦ ἀρχικοῦ πατώματος ἐκ πηλίνων πλακῶν, αἱ ὁποῖαι ὅμως ἔχουν ἐξαφανισθῆ. Εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ ἀρχικοῦ τούτου δαπέδου ἐτοποθετήθησαν αἱ μαρμάρινα πλάκες



Σχέδ. 2. Καθολικὸν Μονῆς Ἀγάθωνος. Νοτία ὄψεις μετὰ τὰς ἐργασίας

μέρος τῆς κόγχης τῶν δύο ἀνατολικῶν παρεκκλησίων, τῆς Μεταμορφώσεως καὶ τῶν Ἁγ. Ἀποστόλων, καὶ οὕτω παραμένουν τῶρα τὰ δύο

τοῦ μεταγενεστέρου. Συγχρόνως ἀπεκαλύφθη εἰς τὴν μεσαιάν θύραν, τὴν ὀδηγοῦσαν ἀπὸ τοῦ νάρθηκος εἰς τὸν κυρίως ναόν, τὸ ἀρχικὸν κατώφλιον



Σχέδ. 3. Καθολικὸν Μονῆς Ἀγάθωνος. Δυτικὴ ὄψεις μετὰ τὰς ἐργασίας

ἀρχικὰ δίλοβα στενὰ παράθυρα ἐκ πόρου λίθου, εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ ὕψους τῶν κογχῶν τῶν αὐτῶν παρεκκλησίων.

Παραλλήλως πρὸς τὰς ὡς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας ἐργασίας ἐγιναν καὶ αἱ ἑξῆς ἐρευναι:

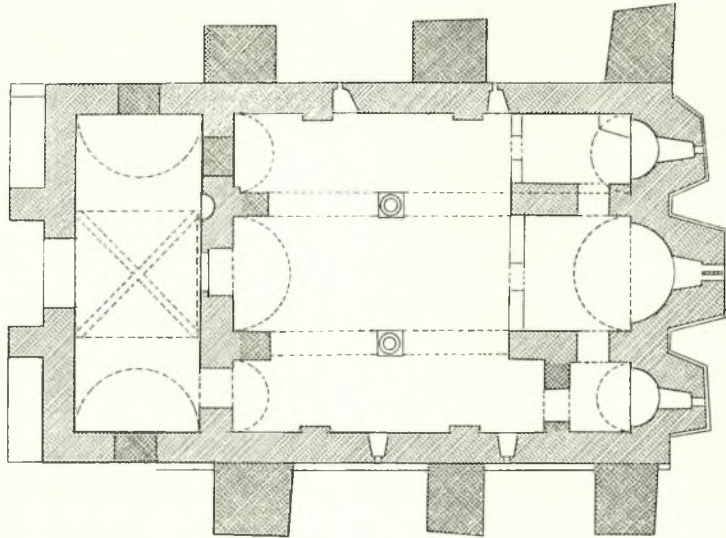
α'. Εἰς τὸ δάπεδον τοῦ νάρθηκος, ἔνθα, εἰς βάθος 0,25 μ. χαμηλότερον τοῦ πλακοστρώτου, εὐ-

ἔξ ἐνὸς μαρμάρου, μήκους 1,33 καὶ πλάτους 0,60 μ., εἰς τὰ ἄκρα τοῦ ὁποίου σφύζονται αἱ κοῖλαι ὑποδοχαὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων περιστρέφοντο τὰ δύο φύλλα τῆς θύρας.

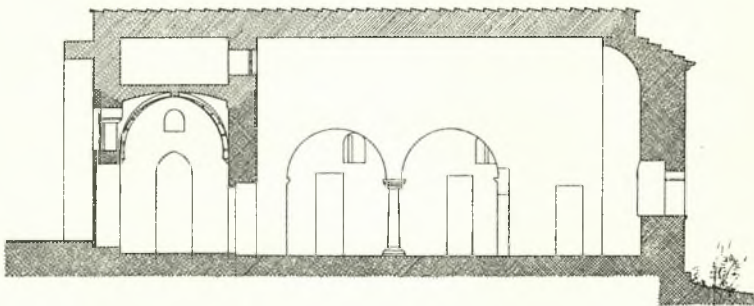
β'. Εἰς τὸ δάπεδον τοῦ προστώου, ἔνθα, εἰς βάθος 0,35 μ. ἀπὸ τοῦ σημερινοῦ ἐπιπέδου, εὐρέθη τὸ ἀρχικὸν δάπεδον ἐκ πηλίνων πλακῶν.

Ἐπελείφθησαν εἰσέτι διὰ τὸ προσεχές ἔτος ἕτεροι, μικροτέρας σημασίας, ἐργασίαι, ὡς καὶ ὁ καθαρισμὸς καὶ ἡ στερέωσις τοῦ ζωγραφικοῦ διακόσμου.

Ἐφέτος κατηρτίσθη μελέτη διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ καθολικοῦ καὶ τῶν παλαιῶν κελλιῶν τῆς Μονῆς ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος τῆς Ὑπηρεσίας κ. Χαραλάμπους Μπούρα, ὁ ὄ-



Σχέδ. 4. Καμένα Βοῦρλα. Μονὴ Μεταμορφώσεως ἢ Ἁγιά. Κάτωψις



Σχέδ. 5. Καμένα Βοῦρλα. Μονὴ Μεταμορφώσεως ἢ Ἁγιά. Κατὰ μῆκος τομὴ

## 2. Μονὴ Μεταμορφώσεως (κοινῶς Ἁγιά)

Περὶ τῆς διαλελυμένης ταύτης Μονῆς, παρὰ τὰ Καμένα Βοῦρλα, ἐγένετο ἤδη λόγος εἰς τὰ Χρονικά τοῦ ΑΔ 17 (1961/62): Χρονικά, σ. 164.

ποῖος ἐξεπόνησε καὶ τὰ σχέδια. (Πί ν. 365 α - β· Σχέδ. 4 καὶ 5). Κατεγράφησαν τὰ παρὰ τὸν ναὸν γλυπτὰ μέλη, ἦτοι βάσεις κιόνων, κοσμητὰ τέμπλου, κιονίσκοι, ἐπιθήματα κ. ἄ. (Πί ν. 365 γ).

Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

\*



Φθιώτις. Μονή Ἀγάθωνος: α. Δυτική ὄψις μετὰ τῆς στέγης τοῦ νάρθηκος, β. Τὸ προστώον

Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ



Φθιώτις. Καμμένα Βοῦρλα. Μονὴ Μεταμορφώσεως ἢ Ἁγίας:  
α - β. Τὸ καθολικὸν καὶ τὰ παλαιὰ κελλιὰ, γ. Γλυπτὰ

Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ